1. రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ కమిషన్ పై డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ దృక్కోణాలను మరియు చిన్న రాష్ట్రాలను సమర్థించడానికి ఆయన హేతువును పరిశీలించండి?

పరిచయం

భారత రాజ్యాంగ నిర్మాత మరియు దార్శనిక సామాజిక సంస్కర్త అయిన డాక్టర్ బిఆర్ అంబేద్కర్, స్వాతంత్ర్యానంతర భారతదేశంలో రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణపై విమర్శనాత్మక మరియు సూక్ష్మ దృక్పథాలను అందించారు. "భాషా రాష్ట్రాలపై ఆలోచనలు" (1955) అనే తన ముఖ్యమైన రచనలో వ్యక్తీకరించిన ఆయన అభిప్రాయాలు కేవలం భాషాపరమైన అనుబంధాన్ని దాటి పరిపాలనా సామర్థ్యం, సామాజిక న్యాయం మరియు సమతుల్య ప్రాంతీయ అభివృద్ధిని నొక్కిచెప్పాయి. రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ కమిషన్ (SRC) ఏర్పాటును ఆయన స్వాగతించారు, కానీ దాని పరిమితులను కూడా విమర్శించారు మరియు భాషా సూత్రాలపై ప్రత్యేకంగా ఆధారపడటం వల్ల తలెత్తే సవాళ్లను ముందుగానే చూశారు.

రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ కమిషన్ (SRC) పై అంబేద్కర్ అభిప్రాయాలు

1. **భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలకు అర్హత కలిగిన మద్దతు**:
   - సాంస్కృతిక మరియు పరిపాలనా సమైక్యతను ప్రోత్సహించడంలో భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల పాత్రను అంబేద్కర్ గుర్తించారు.
   - "ఒక రాష్ట్రం, ఒక భాష అనేది నియమం; ఒక భాష, అనేక రాష్ట్రాలు మినహాయింపు" అని ఆయన ప్రముఖంగా పేర్కొన్నారు.

2. **భాషా ఛావినిజం యొక్క విమర్శ**:
   - భాషాపరమైన సంకుచితత్వం మరియు సంభావ్య ప్రాంతీయ దురభిమానానికి వ్యతిరేకంగా ఆయన హెచ్చరించారు, భాషా పునర్వ్యవస్థీకరణ మాత్రమే అంతర్-ప్రాంతీయ ఉద్రిక్తతలను తీవ్రతరం చేస్తుందని నొక్కి చెప్పారు.
   - భాషకు ఆర్థిక స్వయం సమృద్ధి, పరిపాలనా సాధ్యత మధ్య సమతుల్యతను కలిగి ఉండే సమగ్ర విధానాన్ని ఆయన కోరారు.

3. **గుర్తింపు రాజకీయాలపై పరిపాలనా సామర్థ్యం**:
   - పునర్వ్యవస్థీకరణ యొక్క ప్రాథమిక లక్ష్యం పాలనను మెరుగుపరచడం అని అంబేద్కర్ విశ్వసించారు.
   - "మొట్టమొదటి మరియు అతి ముఖ్యమైన పరిశీలన పరిపాలన సామర్థ్యం యొక్క అవసరం."

చిన్న రాష్ట్రాలను సమర్థించడానికి గల కారణాలు

1. **సమతుల్య ప్రాంతీయ అభివృద్ధి**:
   - స్థానిక అవసరాలను తీర్చడంలో, పరిధీయ ప్రాంతాల నిర్లక్ష్యాన్ని తగ్గించడంలో మరియు లక్ష్య అభివృద్ధిని ప్రారంభించడానికి చిన్న రాష్ట్రాలు మెరుగైన స్థితిలో ఉన్నాయని భావించారు.
   - "కొన్ని పెద్ద రాష్ట్రాల కంటే అనేక చిన్న రాష్ట్రాలు ఉండటం మంచిది" అని అంబేద్కర్ వాదించారు.

2. **పరిపాలన**:

- చిన్న పరిపాలనా విభాగాలు పాలనను ప్రజలకు దగ్గరగా తీసుకువస్తాయని, రాష్ట్రాన్ని మరింత ప్రతిస్పందించే మరియు జవాబుదారీగా మారుస్తాయని ఆయన నమ్మాడు.

3. **మెజారిటీ ఆధిపత్యానికి వ్యతిరేకంగా రక్షణ**:

- పెద్ద రాష్ట్రాలు ఆధిపత్య ప్రాంతీయ మెజారిటీలచే మైనారిటీలను అణచివేయడానికి దారితీయవచ్చని అంబేద్కర్ భయపడ్డాడు.
- "రాష్ట్రం పెద్దదిగా మారుతున్న కొద్దీ, మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ మధ్య నిష్పత్తి అసమతుల్యత చెందుతుంది, మెజారిటీకి మైనారిటీని అణచివేయడానికి అవకాశం ఇస్తుంది."

4. **ప్రతిపాదిత పెద్ద రాష్ట్రాల విభజన**:

- మెరుగైన నిర్వహణ మరియు ప్రాతినిధ్యం కోసం ఉత్తరప్రదేశ్ మరియు మధ్యప్రదేశ్‌లను బహుళ చిన్న రాష్ట్రాలుగా విభజించాలని ఆయన సూచించారు.

సమకాలీన ఔచిత్యం

- తరువాత ఉత్తరాఖండ్, జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌గఢ్ మరియు తెలంగాణ రాష్ట్రాలు ఏర్పడ్డాయి, చిన్న, నిర్వహించదగిన రాష్ట్రాల ప్రయోజనాలపై అంబేద్కర్ దూరదృష్టిని ప్రతిబింబిస్తుంది.
- రాష్ట్ర హోదా డిమాండ్లు, వికేంద్రీకరణ మరియు ప్రాంతీయ సమానత్వం చుట్టూ జరుగుతున్న చర్చలలో అతని చట్రం సందర్భోచితంగా ఉంటుంది.

ముగింపు

రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణపై డాక్టర్ అంబేద్కర్ దార్శనికత వ్యావహారికసత్తావాదాన్ని ఆదర్శవాదంతో కలిపింది. భాషా గుర్తింపు పాత్రను ఆయన గుర్తించినప్పటికీ, ఆర్థిక స్థిరత్వం, పరిపాలనా సామర్థ్యం మరియు సామాజిక న్యాయం సమాఖ్య స్థిరత్వానికి నిజమైన స్తంభాలుగా ఆయన నొక్కి చెప్పారు. చిన్న రాష్ట్రాల కోసం ఆయన చేసిన వాదన సమ్మిళిత పాలన మరియు జాతీయ సమైక్యత పట్ల ఆయనకున్న లోతైన నిబద్ధతను ప్రతిబింబిస్తుంది.

2. హైదరాబాద్ రాష్ట్ర తొలి ఎన్నికైన ముఖ్యమంత్రిగా బూర్గుల రామకృష్ణారావు సాధించిన కీలక విజయాలను విమర్శనాత్మకంగా అంచనా వేయండి.

పరిచయం

మార్చి 1952లో ఎన్నికైన బూర్గుల రామకృష్ణారావు హైదరాబాద్ రాష్ట్రానికి మొదటి ముఖ్యమంత్రి అయ్యారు, ఇది రాచరిక నిరంకుశత్వం నుండి ప్రజాస్వామ్య పాలనకు పరివర్తనను సూచిస్తుంది. నిజాం తర్వాత మొదటి ప్రజాదరణ పొందిన ప్రభుత్వానికి నాయకత్వం వహించిన ఆయన పదవీకాలం ప్రగతిశీల సంస్కరణలు మరియు రాజకీయ అల్లకల్లోలాల మిశ్రమంగా ఉంది. ఆయన అనేక మైలురాయి చొరవలను ప్రవేశపెట్టినప్పటికీ, ఆయన ప్రభుత్వం ఉద్భవిస్తున్న ప్రాంతీయ అసంతృప్తిని పూర్తిగా పరిష్కరించలేదని విమర్శించారు.

కీలక విజయాలు

1. **ప్రజాస్వామ్య పరివర్తన**

- రావు ప్రభుత్వం కొత్తగా సమీకృతమైన హైదరాబాద్ రాష్ట్రం యొక్క ప్రజాస్వామ్య ఏకీకరణకు ప్రతీక.
- ఆయన బహుళ పార్టీల అసెంబ్లీకి నాయకత్వం వహించారు, అక్కడ కాంగ్రెస్ 93 సీట్లు సాధించింది, సంవత్సరాల రాచరిక మరియు సైనిక పాలన తర్వాత పార్లమెంటరీ విధానాలు మరియు సంస్థాగత జవాబుదారీతనం ప్రారంభించింది.

2. **భూ సంస్కరణలు మరియు కౌలు హక్కుల రక్షణ**

- రైతులకు కౌలు భద్రతను నిర్ధారించడం మరియు భూస్వాముల మితిమీరిన కార్యకలాపాలను అరికట్టడం వంటి కీలక చట్టాలను బహిష్కరణ నిరోధక చట్టం (1952–53) ద్వారా రూపొందించారు.
- గ్రామీణ అసమానతలు లోతుగా పాతుకుపోయిన ప్రాంతంలో వ్యవసాయ సంబంధాలను స్థిరీకరించడం ఈ సంస్కరణల లక్ష్యం.

3. **భారత యూనియన్‌తో ఆర్థిక ఏకీకరణ**

- హైదరాబాద్ రూపాయి మరియు ఉస్మానియా సిక్కా వంటి ప్రాంతీయ కరెన్సీలను భారత రూపాయితో భర్తీ చేసింది.
- విస్తృత జాతీయ మార్కెట్‌తో సజావుగా ఆర్థిక ఏకీకరణ మరియు ఏకీకరణను సులభతరం చేసింది.

4. **విద్యా సంస్కరణలు మరియు భాషా విధానం**

- తెలుగు మాట్లాడే జనాభాలో అత్యధికుల సాంస్కృతిక ఆకాంక్షలకు అనుగుణంగా విద్యా విధానాన్ని రూపొందిస్తూ, బోధనా మాధ్యమంగా తెలుగును ప్రవేశపెట్టారు.
- తెలుగును ఉపయోగించే ప్రాథమిక పాఠశాలల సంఖ్య 4,000 నుండి 14,000కి పెరిగింది, దీనితో భాషా ప్రాప్తి విస్తరించింది.

5. **పరిపాలనా మరియు సాంస్కృతిక సంస్కరణలు**

- 1953లో ఖమ్మం జిల్లా ఏర్పాటుతో సహా పరిపాలనా సరిహద్దులను పునర్వ్యవస్థీకరించారు, స్థానిక పాలనను మెరుగుపరిచారు.
- నిజాం పాలన తర్వాత సాంస్కృతిక ప్రజాస్వామ్యీకరణకు ప్రతీకగా, అసఫియా లైబ్రరీని స్టేట్ సెంట్రల్ లైబ్రరీగా పేరు మార్చారు.

6. **మౌలిక సదుపాయాలు మరియు అంతర్-రాష్ట్ర సహకారం**

- ఆంధ్రతో అంతర్-రాష్ట్ర నియంత్రణ బోర్డులను ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా ముందుగా ఊహించిన నాగార్జున సాగర్ ప్రాజెక్టును వేగవంతం చేసింది.
- ఇది వ్యవసాయాభివృద్ధి కోసం పెద్ద ఎత్తున నీటిపారుదల ప్రణాళికలను ప్రారంభించడానికి సహాయపడింది.

సవాళ్లు మరియు విమర్శలు

- **ముల్కీ ఆందోళన (1952)**: ముల్కి ఉద్యోగ నియమాలను అమలు చేయడంలో వైఫల్యం విద్యార్థుల నేతృత్వంలోని అశాంతికి దారితీసింది, స్థానిక ఫిర్యాదుల పట్ల పరిపాలనాపరమైన అసహనాన్ని వెల్లడించింది.
- **అవిశ్వాస తీర్మానం**: ఒక సంవత్సరం లోపు, ప్రభుత్వం అంతర్గత అసమ్మతిని ఎదుర్కొంది, ఇది పెళుసైన రాజకీయ స్థిరత్వాన్ని సూచిస్తుంది.

- **భాష మార్పు**: తెలుగును ప్రోత్సహిస్తూనే, ఉర్దూను అణచివేయడం నిజాం కాలం నాటి వ్యవస్థకు అలవాటు పడిన కొన్ని వర్గాలను దూరం చేసింది.

ముగింపు

బూర్గుల రామకృష్ణారావు పదవీకాలం హైదరాబాద్ రాష్ట్రానికి ప్రజాస్వామ్య మరియు సంస్కరణవాద పునాది వేసింది. భూ సంస్కరణలు, విద్య మరియు మౌలిక సదుపాయాలలో ఆయన సాధించిన విజయాలు గణనీయమైనవి. అయితే, ముఖ్యంగా ఉపాధి మరియు గుర్తింపుపై ప్రాంతీయ ఆందోళనలను పరిష్కరించడంలో వైఫల్యం ప్రజల విశ్వాసాన్ని దెబ్బతీసింది మరియు భవిష్యత్తులో తెలంగాణ ఉద్యమాలలో పరాకాష్టకు చేరుకునే అసంతృప్తికి బీజాలు వేసింది. ఆయన వారసత్వం మార్గదర్శక పాలన మరియు అసంపూర్ణ సయోధ్య రెండింటిలోనూ ఒకటి.